

**Najvyšší súd
Slovenskej republiky**

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. J.**, bývajúceho v D., proti žalovanému **Krajskému súdu v Banskej Bystrici, o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 2C 10/2012, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 14NcC 8/2012, takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici Mgr. Š. B., JUDr. Ing. J. G., PhD., JUDr. I. H., Š. H., JUDr. D. K., JUDr. O. M., JUDr. J. M., JUDr. A. M., JUDr. Z. N., Mgr. E. N., JUDr. M. P., JUDr. P. P., JUDr. M. R., a JUDr. M. T., PhD. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 14NcC 8/2012 (vec Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 2C 10/2012).

2. Sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici Mgr. J. G. **j e v y l ú č e n ý** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 14NcC 8/2012 (vec Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 2C 10/2012).

O d ô v o d n e n i e :

V konaní vedenom na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 2C 10/2012 oznámili sudcovia tohto súdu, že sú u nich dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 a § 15 O.s.p.). O tom, či sudcovia Okresného súdu Veľký Krtíš sú v tejto veci vylúčení z jej prejednávania a rozhodovania, má rozhodnúť Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd nadriadený (§ 16 ods. 1 O.s.p.) v konaní sp. zn. 14NcC 8/2012. Podľa oznámenia niektorých sudcov z občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Banskej Bystrici sú aj u nich dané dôvody vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14

ods. 1 a § 15 O.s.p.), spis bol preto predložený na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezáujatosti len tých sudcov krajského súdu, ktorí oznámili, že sú u nich dané dôvody vylučujúce sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, resp. v spojitosti s pripojením vyjadrenia sudcu k oznámeniu podľa § 15 ods. 2 O.s.p.; išlo o sudcov občianskoprávneho kolégia. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezáujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezáujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to :

1. *k veci*, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, bol by účastníkom konania, resp. by získal poznatky o veci iným spôsobom než dokazovaním (ako svedok) alebo

2. *k účastníkom konania*, ktorý vzťah by bol založený predovšetkým na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo

3. *k zástupcom účastníkov konania*, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15

O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb.), treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu a inštruktívnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) k danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k

prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaadiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré

by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Banskej Bystrici na rok 2012 je senát 14 NcC, ktorý má o veci (o tom, či sudcovia Okresného súdu Veľký Krtíš sú v tejto veci vylúčení z jej prejednávania a rozhodovania) rozhodovať, zložený zo sudcov JUDr. M. P., JUDr. P. P. a JUDr. M. T., PhD. Títo zákonní sudcovia a tiež ďalší sudcovia z občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Banskej Bystrici – Mgr. Š. B., JUDr. Ing. J. G., PhD., JUDr. I. H., Š. H., JUDr. D. K., JUDr. O. M., JUDr. J. M., JUDr. A. M., Mgr. E. N. a JUDr. M. R. vyvodzovali svoju zaujatosť v prejednávanej veci z toho, že sú zamestnancami žalovaného, resp. že vykonávajú u neho funkciu sudcu.

V tejto spojitosti nadriadený súd upozorňuje, že podľa článku 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom. Je nutné starostlivo rozlišovať medzi pojmami súd a sudca a analyzovať ich vzájomný vzťah: je podstatný rozdiel – a na to treba dôsledne dbať – medzi súdom (proti ktorému žaloba smeruje) a sudcom (ktorý na tomto súde vykonáva súdnictvo) a mať na zreteli, že ich vzájomný vzťah nie je vzťahom zamestnaneckým alebo služobným. Vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu; za štát v týchto vzťahoch nekoná súd, na ktorom sudca vykonáva súdnictvo (k tomu porovnaj § 25 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Práve osobitosť vzťahu sudcu k štátu umožňuje sudcovi konať a rozhodovať nezávisle a nezaujato vo všetkých veciach, teda aj vo veciach týkajúcich sa štátu, s ktorým tento vzťah po dobu výkonu svojej sudcovskej funkcie má, ako aj veciach týkajúcich sa súdu, na ktorom aktuálne vykonáva svoju funkciu. Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia; rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietahov a len na základe skutočností zistených v súlade so zákonom (§ 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z.). Nezávislosť sudcu je nevyhnutné vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí); iba takéto chápanie nezávislosti je predpokladom nestrannosti sudcu, ktorú nesmie *nikto* ohroziť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nemôže nepoznamenať, že na obsahovo zhodných východiskách (úvahách) už neraz postuloval závery vo svojich rozhodnutiach (porovnaj napríklad uznesenia zo 6. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 5/2010, z 8. apríla 2010 sp. zn. 3 Nc 7/2010, z 29. apríla 2010 p. zn. 1 Nc 8/2010); zároveň dáva do pozornosti i obdobnú argumentáciu k tejto problematike v relevantnej judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky (porovnaj uznesenie jeho veľkého senátu z 11. novembra 2009 sp. zn. 31 Nd 209/2009).

Pre účely rozhodnutia podľa § 16 ods. 1 O.s.p. možno preto uzavrieť, že skutočnosť, že žalobca podal žalobu proti súdu, na ktorom sudca, resp. sudcovia vykonávajú súdnictvo, sama osebe dôvod na pochybnosti o nezaujatosti sudcu, resp. sudcov nezakladá. Nemožno totiž, ako už bolo vysvetlené, stotožňovať súd, proti ktorému žaloba smeruje, so sudcom, resp. sudcami, ktorí na tomto súde vykonávajú súdnictvo. Subjektívny názor spomenutých sudcov vyjadrujúci obavu, že by v danom prípade mohli z takéhoto dôvodu (ich pôsobenia – vykonávania súdnictva na žalovanom súde) vzniknúť pochybnosti o ich nezaujatosti, nie je teda opodstatnený – takáto okolnosť ich z prejednávania a rozhodovania veci nevyučuje.

Sudkyňa JUDr. Z. N. vo svojom vyjadrení uviedla, že žalobca ju síce v minulosti žaloval o náhradu škody, avšak i napriek tomu sa vo vzťahu k nemu zaujatá necíti a v iných konaniach, kde je tento žalobca účastníkom, bežne koná. Taktiež zdôraznila, že ju nijako neovplyvňuje ani skutočnosť, že žalovaným je súd, na ktorom vykonáva funkciu sudcu.

Vzhľadom na to, že z vyjadrení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici uvedených vo výroku 1. tohto uznesenia a ani z obsahu spisu neboli zistené žiadne skutočnosti významné z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p, ktoré by spochybňovali ich nezaujatosť, Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že týchto sudcov nevyľúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci (výrok 1. tohto uznesenia).

Podľa § 35 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predseda súdu koná v mene súdu, ak tento zákon neustanovuje inak. Predsedu súdu v čase jeho neprítomnosti alebo keď funkcia predsedu súdu nie je obsadená zastupuje v rozsahu jeho práv a povinností podpredseda súdu; predseda súdu

môže poveriť aj v iných prípadoch podpredsedu súdu, aby ho zastupoval v rozsahu jeho práv a povinností (porovnaj § 39 ods. 1 cit. zákona).

Sudca Mgr. J. G., ktorý z titulu svojej funkcie podpredsedu súdu v zákonom stanovených prípadoch *koná v mene žalovaného*, pre svoj pomer k veci je vylúčený z prejednávania a rozhodovania tejto veci (výrok 2. tohto uznesenia).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 20. februára 2012

JUDr. Milan D e á k, v. r.
predseda senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta